

Valtuustoaloite: Siirtolapuutarha-alue Rantasalmelle

KVALT 04.11.2024 § 93

Valtuutettu Minja Lääperi jätti yhdessä valtuutettujen Marja Riitta Linnarannan, Mauno Heiskasen, Katja Korhosen, Veli-Matti Luukkosen ja varavaltuutettu Mirja Repo Ketolan kanssa valtuustoaloitteen “ Siirtolapuutarha-alue Rantasalmelle”.
Valtuustoaloite liitteenä.

Päätös: Valtuustoaloite merkittiin tiedoksi ja valtuusto päätti antaa asian kunnanhallituksen valmisteltavaksi.

KHALL 18.11.2024 § 304

Valmistelija Hallintojohtaja Jarkko Sanisalo, p. 040 674 3467

Siirtolapuutarhatoiminta on yhteisöllistä puutarhaviljelyä, jossa ihmiset vuokraavat pieniä viljelypalstoja ja mökkejä suuremmalta alueelta. Usein kaupunkien tai kuntien tukemilla alueilla viljellään kasveja ja vietetään vapaa-aikaa luonnonläheisessä ympäristössä. Yhteisöt ovat järjestäytyneet yhdistyksiksi, jotka huolehtivat yhteisistä tiloista ja tapahtumista. Toiminta tarjoaa asukkaille mahdollisuuden harrastaa ekologista viljelyä ja rentoutua yhteisöllisessä ympäristössä.

Siirtolapuutarhaliittoa mukailen toiminnan vaatimuksia :

1. Sopiva maa-alue: Riittävän suuri ja helposti saavutettava alue, jossa palstat (250–500 m² per palsta) ja yhteiset tilat.
2. Kaavoitus ja lupa-asiat: Alueen tulee olla kaavoitettu siirtolapuutarhakäyttöön, ja luvat tulee olla kunnossa.
3. Mökkirakennukset: Mahdollisuus rakentaa pieni mökki tai varasto jokaiselle palstalle.
4. Infrastruktuuri: Pääsy tieverkkoon, mahdollisuudet vesihuoltoon, jätehuoltoon ja tarvittaessa sähkөөn.
5. Yhteiset tilat: Esimerkiksi polut, kokoontumispaikka, mahdollinen kokoontumis- ja leikkialue ja muut yhteiset rakenteet.
6. Organisoituminen: Alueen toiminnan ja ylläpidon hallinnoimiseksi tarvitaan yhdistys, joka hoitaa yhteiset vastuut ja tapahtumat.

Siirtolapuutarha on eri asia kuin aarimaa. Aarimaa on pelkkää viljelymaata, joka on jaettu palstoiksi esimerkiksi vihannesten ja

kukkien viljelyä varten, ilman majoitus- tai vapaa-ajanviettotiloja. Toisin kuin siirtolapuutarhassa, aarialueilla ei yleensä ole mökkejä eikä yhdistystoimintaa tai yhteisiä tapahtumia, ja ne keskittyvät yksinomaan viljelyyn. Usein aarimaat ovat yhdistysten ylläpitämiä.

Siirtolapuutarhan ylläpitäminen tai hallinnointi eivät ole kunnan lakisääteisiä tehtäviä. Lähtökohtaisesti toiminnanharjoittajaksi tarvitaan jokin muu järjestäytynyt toimija.

Valtuustoaloitteen selvitystoimenpiteet siirtolapuutarhatoiminnan mahdollisuuksien kartoittamiseksi kunnassa:

1. Hankkeen toteuttamismahdollisuuksien selvittäminen ja kiinnostuksen kartoittaminen

- Siirtolapuutarhatoimintaa edistävä toimija ja sen vastuuhenkilöt. Keskeistä on selvittää kiinnostuneiden vastuuhenkilöiden määrä toiminnan varmistamiseksi.
- Kunta voisi toimia tukena keskusteluissa yritysten, kolmannen sektorin ja kiinnostuneiden kuntalaisten kanssa hankkeen suunnittelun ja toteutuksen edellytyksistä.

2. Siirtolapuutarhatoiminnan mahdollisuuksien kartoittaminen maankäytön ja kaavoituksen näkökulmasta

- Kunta voisi kartoittaa mahdollisuuksia, joissa mahdollista siirtolapuutarhatoimintaa edistävä toimija voisi hyödyntää sopivaa maa-aluetta. Alueen olisi hyvä olla kooltaan riittävä (yleensä 250–500 m² per palsta) ja sijaita kohtuullisen etäisyyden päässä asutuksesta.
- Mikäli sopivaa aluetta ei ole valmiiksi kaavoitettu ja toiminnalle löytyy riittävästi sitoutuneita toimijoita, kunta voisi tarvittaessa käynnistää kaavoitusprosessin, mikäli sopiva maa-alue löytyy. Kaavoituksessa tulee ottaa huomioon muun muassa alueen ympäristövaikutukset ja infrastruktuurin tarpeet.

3. Hankkeen kustannusten selvittäminen

- Kunta voisi arvioida alueen perustamiskustannukset, kuten tieyhteydet, vesi- ja viemärintijärjestelmät sekä sähköistysmahdollisuudet, jotta siirtolapuutarhatoimintaa edistävä toimijalle selkeytyisivät alueen tekniset valmiudet.
- Alueen ylläpidosta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset, kuten jätehuolto, yleisten alueiden hoito ja mahdolliset yhteiset rakennukset, tulisivat siirtolapuutarhatoimintaa edistävän toimijan harkittavaksi.

4. Rahoituksen alustava selvittäminen

- Rahoituksen selvittäminen yleisellä tasolla: esimerkiksi valtion ja EU:n avustuksia sekä selvittää Leader-rahoituksen mahdollisuudet. Hankkeen edetessä rahoituksen hausta vastaa siirtolapuutarhatoimija.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Rainer Leskinen

Päätösehdotus:

Kunnanhallitus päättää merkitä valtuustoaloitteen tiedoksi ja lähettää aloitteen valmisteltavaksi siirtolapuutarhatoiminnan toteuttamismahdollisuuksien selvittämisen ja kiinnostuksen kartoittamisen osalta hyvinvoinnin palveluille ja siirtolapuutarhatoiminnan mahdollisuuksien kartoittamisen maankäytön ja kaavoituksen näkökulmasta kaavoituksen ohjausryhmälle. Toteuttamismahdollisuuksien selvittämisen ja kiinnostuksen kartoittamisen jälkeen päätetään aloitteen jatkotoimenpiteistä.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

HYSIVLTK 20.03.2025 § 32
182/01.04.02.00/2024

Valmistelija

Hyvinvointijohtaja Johanna Keränen puh. 040 161 5033

Kaavoitustyöryhmä ja hyvinvoinnin toimiala ovat selvittäneet Siirtolapuutarha-alue Rantasalmelle -aloitteen toteuttamismahdollisuudet ja kiinnostuksen kartoittamisen edellytykset. Siirtolapuutarhan perustamiseen liittyen on kysytty liitteen mukaisesti Siirtolapuutarhaliitolta perustietoja ja näkemyksiä valmistelun tueksi. Kaavoituksen ohjausryhmä on käsitellyt aloitetta kokouksessaan 5.2.2025 kaavoituksen ja maankäytön näkökulmista.

Kaavoituksen ohjausryhmä ja hyvinvoinnin toimiala lausuvat yhteisesti seuraavaa:

Kaavoituksen ja maankäytön näkökulmasta Rantasalmen kunnassa ei ole tällä hetkellä voimassa olevissa asema- tai yleiskaavassa varausta siirtolapuutarha-alueelle. Siirtolapuutarha-alue ja sen rakentaminen edellyttää lainvoimaisessa kaavassa olevaa varausta.

Siirtolapuutarhalle tulisi olla vastuunalainen toimija, joka ottaa vastuun toiminnan valmistelusta ja toteutuksesta. Kaavoituksen ohjausryhmä ei näe kunnalle aktiivista roolia, vaan tämä on ohjausryhmän näkökulmasta yksityinen hanke. Kunnassa vireille tulevat, yksityisiltä lähtevät kaavahankkeet, kustantaa yksityiset toimijat itse asemakaava-alueen ulkopuolella tai kunnan kustantamana asemakaavahanke edellyttää kunnalta strategisen linjauksen ja uskottavan toimijan liiketoimintasuunnitelman. Tässä vaiheessa on ennen aikaista arvioida esimerkiksi ennakoitavaa kiinteistövero tuottoa tai vesi- ja jätevesimaksujen tuottoa kunnalle.

Siirtolapuutarhaliiton lausuman mukaisesti esimerkiksi Porvoon kaupungin hankkeessa 16 palstan pitää pystyä kattamaan ainoastaan käyttökulut. Kunnan kaavoituksen näkökulmasta tulee olla varmuus toiminnan liikkeellelähdestä ja toiminnan pysyvyydestä. Lisäksi kaavoituksen ohjausryhmän näkökulmasta siirtolapuutarha-alue tulee asemakaava-alueella ohjata erittäin tarkasti taajamakuvalista syistä.

Kaavoituksen ohjausryhmä muistuttaa, että kaavoituksen näkökulmasta hanke voi realisoitua aikaisintaan vasta 2-3 vuoden kuluttua, mikä tarkoittaa kiinnostuneiden sitoutumisen tasoon vaatimuksia.

Kaavoituksen ohjausryhmä näkee, että siirtolapuutarhahanke on ensisijaisesti yksityisen toimijan hanke. Yksityisen toimijan tulee edistää itse hankkeen esiselvitystä ja riittävää uskottavaa liiketoimintasuunnitelmaa hankkeen jatkamiseksi kunnan kanssa.

Kaavoituksen ohjausryhmä esittää vastauksenaan vaihtoehtoisesti aarimaatoiminnan aloittamista jo olemassa olevien yhdistystoimijoiden toimintana.

Hyvinvoinnin ja sivistyksen toimiala yhtyy Kaavoituksen ohjausryhmän toteamukseen, että siirtolapuutarha-toiminta vaatii toteutuessaan lähtökohtaisesti yhdistyspohjaisen toimijan, kuten olemassa olevissa vastaavissa toiminnoissa valtakunnallisesti on. Myös siirtolapuutarhatoiminnan perustamisen edellytysten varsinainen selvittäminen kuuluu kolmannen sektorin toimijalle, joko olemassa olevalle yhdistykselle tai perustettavalle yhdistykselle.

Kunta voi tukea siirtolapuutarhan toimintaedellytysten selvitystyötä tarjoamalla alkuvaiheen neuvontaa ja tiedotustukea. Tämä voi sisältää ohjeistusta yhdistyksen perustamiseen sekä tietoa rahoitusvaihtoehdoista, mutta varsinainen toiminnan käynnistäminen ja hallinnointi jää yhdistyksen vastuulle. Lisäksi kunta voi auttaa tiedottamaan hankkeen etenemisestä, esimerkiksi kuntatiedotteiden, verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta. Kunta voi myös tarjota tilojaan info- ja perustamiskokouksiin sekä mahdollisiin yhdistystoiminnan kokoontumisiin. Lisäksi kunta voi järjestää infotilaisuuden yhteistyössä kiinnostuneiden toimijoiden kanssa, jossa esitellään siirtolapuutarhamallia ja mahdollisia rahoitusvaihtoehtoja. Varsinainen yhdistyksen perustaminen, perustajajäsen- tai muu jäsenhankinta eikä toiminnan pyörittäminen kuulu kunnan toimintaan tai toimialaan. Kunnalla on lähtökohtaisesti käytössä samat kiinnostuksen selvityskeinot kuin yksityisellä toimijalla mm. ilmoittelut, infotilaisuudet, suunnatut kyselyt eri kanavissa.

Kunta voi tiedottaa ja ohjata kiinnostuneita toimijoita hyödyntämään rahoitusmahdollisuuksia, kuten Savonluotsi Leaderin hankerahoitusta. Kunnan rooli on mahdollistava, eli se voi viestiä saatavilla olevista

tukimuodoista ja tarjota alustavan neuvonnan, mutta varsinainen hankkeen edistäminen jää toimijayhdistyksen vastuulle. Rahoituksen hakemiseen on saatavilla neuvontaa myös Savonluotsi Leaderin säännöllisillä lähipäivillä Rantasalmella. Toiminnan edellytysten selvittämiseen soveltuu esim. pienhanke, jonka tuki on 80 % ja kokonaiskustannukset korkeintaan 8000 €. Myös toiminnan kehittämiseen ja investointeihin on mahdollista hyödyntää mm. Leader-rahoitusta tai muuta maaseudun kehittämiseen suunnattua rahoitusta.

Hyvinvoinnin ja sivistyksen toimiala tukee osaltaan kaavoituksen ohjausryhmän toteamaa siitä, että kiinnostusta viljelytoimintaan voisi selvittää käynnistämällä aarimaatoimintaa kuntakeskuksen taajama-alueen laidalla lähtökohtaisesti osoitettavissa olevalla peltoalueella sopivassa kokoluokassa. Kyseeseen tulevan maa-alueen osalta on ennakkoon selvitettävä muut mahdolliset maakäytön rajoitteet esim. olemassa olevat maanvuokrasopimukset.

Aarimaatoiminta voisi toimia ensivaiheen kokeiluna, jossa kartoitetaan paikallista kiinnostusta viljelytoimintaan ja etsitään vastuullisia toimijoita. Mikäli toiminta osoittautuu suosituksi sekä saa riittävästi osallistujia ja sille löytyy pysyvä toimijataho, voidaan arvioida siirtolapuutarhamallin toteuttamismahdollisuuksia osana pidemmän aikavälin suunnittelua ja laajempaa kuntatason maankäytön suunnittelua. Mahdollinen toteutus edellyttää vastuullista toimijaa, joka vastaa toiminnan organisoinnista ja maanvuokrauksesta. Toiminnan käynnistäminen vaatii vastuutoimijan, joka organisoii toiminnan ja vastaa hallinnollisesti toiminnan järjestelyistä mm. maanvuokrauksesta. Mikäli kiinnostunut toimija aarimaatoimintaan löytyy, voidaan jatkoselvitystä sen osalta tehdä kevään aikana.

Varsinaisen siirtolapuutarhan perustaminen vaatii toimintaan sitoutuneen toimijan, joka ottaa vastatakseen perustamisedellytysten selvittämisen, tarvittavan kaavahankkeen läpiviemisen ja kustannusten kattamisen ja varsinaisen toiminnan organisoinnin ja hallinnoinnin. Tämän kokonaisuuden läpivienti jo kaavoitusprosessin osalta on useamman vuoden mittainen.

Suomen Siirtolapuutarhaliitto ry:n tiedustelun vastaus on liitteenä.

Esittelijä

Hyvinvointijohtaja Johanna Keränen

Päätösehdotus:

Hyvinvoinnin toimiala ja kaavoituksen ohjausryhmä esittävät selostusosan mukaisen vastineen kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle valtuustoaloitteeseen.

Päätös:

Hyvinvointi- ja sivistyslautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.
